

23.237

ASOCIAȚIUNEA
 pentru literatura română și cultura poporului român.

BIBLIOTECA
 * * * * POPORALĂ

POVESTIRI
 din viața țăranilor români
 de
 Ioan Pop Reteganul.

SIBIIU, 1900.
 Editura Asociațiunii.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“.

Biblioteca populară

BCU Cluj / Central University Library


~~~~~  
Editura „Asociațiunii“.  
~~~~~

SIBIU,
Tipariul tipografiei archidiececane.
1900.

ÎNSCIINȚARE.

„*Biblioteca Poporală*“ al cărei început îl formează „*Povestirile*“ de față, a fost inițiată prin concludul Nr. 106 din 4 Maiu 1899 al comitetului central al „*Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român*“. Ea urmărește scopul de a da poporului dela țeară o lectură bună și ieftină, care să desvoalte în el gustul de cetire, să-i deie distracție și instrucțiuni folositoare și totodată să-i ridice și nobilizeze simțul și judecata morală.

Pentru provederea „*Bibliotecii Poporale*“ cu scrieri corespunzătoare trebuințelor poporului, *Asociațiunea publică* din timp în timp concurs. Scrierile ce întrunesc condițiunile concursului, se premiază și se tipăresc pe spesele *Asociațiunii*.

Numere din „*Biblioteca Poporală*“ se pot procura dela biroul *Asociațiunii* în Sibiiu, strada *Morii* Nr. 8 și prin toate librăriile românesci.

Sibiiu, în August 1900.

«*Asociațiunea*»

pentru literatura română și cultura
poporului român.

Povestiri

din

viața țăranilor români

de

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IOAN POP RETEGANUL.

BĂLTOSUL.

Lumea asta-i tare rea ; dacă dă cineva de o pagubă, apoi ea-i mai scoate și nume slab. Așa s'a întâmplat cu mulți și așa s'a întâmplat și cu Pavel Păscuțu dela noi din sat.

Până n'a ajuns la noi focuita asta de comasare, toți îi diceau Pavel Păscuțu, fiind-că pe el îl chema Pavel, iar pe tată-so-l chema Pascu ; dela comasare 'n coace însă toți îi dic „Băltosul“. La început se cam necăjea, când îi diceau oamenii băltosul, dar acum s'a obicinuit cu acest nume, și-l poartă bun bucuros. Și nu era modru să nu se necăjască la început de acest nume, că numele acesta l'a căpătat din o pricină, de care bietul creștin se scărpină mult în cap.

Adecă lucrul fu așa :

Inainte de comasare avuse bietul om cam 3 jugere de loc, veți bine nu tot la olaltă, ci în vre-o 10 parcele, unele mai mici, altele mai mari, unele de fân, altele de bucate, dar toate bine grijite, bine gunoite și lucrute omenesce. Din comasare i-se veniră în loc de 3 jugere chiar 7, dar ce și cum ? În locul pământului celui bun ce-l avusesese, acum i-se veni o pustietate goală, pe care nimeni n'a lucrat'o de când lumea. Pân' la comasare fusese loc grofesc, sub nume de loc stêrp, dar acum pustietatea ceia

se veni oamenilor; grofului îi deteră inginerii pentru ea locul cel bun al oamenilor. Tabla de loc, ce o căpătă Pavel Păscuțu din comasare, era aproape de tēul (lacul) cel fără fund, spre mieadă noapte dela el. Țermurele tēului, ca de 3—400 de pași, era un podereiu spinos, nelucrat din veci, acoperit de nesce spini mici împungători, de nici vitele nu intrau pînă ei. Dela podereiu acesta spre miadă-și e tēul cel fără fund: un lac rotund, fără trestie ori papură pe margini, pururea limpede, nu scade și nu crește 'n veci. Țic oamenii, că tēul acesta n'are fund, și ce scapă odată acolo, nu mai poate eși 'n veci, fiind țermurii tare nalți. Se spune, că aci, unde-i lacul acesta, să fi fost cândva „mănăstirea patorilor“ (oare nu patērilor, dela *patēr*, cum se numesc călugării catolici?), din care pricină și la locul din giurul lacului îi țic pator-demb. Dar mănăstirea s'a cufundat deodată 'n pământ și în locul ei s'a ivit tēul cel fără fund. Poate pentru păcatele oamenilor, poate pentru ale călugărilor, a făcut Dșeu aceasta minune. Cine mai scie?

Dela tēul cel fără fund, cum am mai țis, spre mieadă-noapte este un podereiu spinos ca de 3—4 sute pași de lat, și lung pănă 'n vale și pănă mai la tren. Dela podereiu spre miadă-noapte se întinde o baltă mare ca de 6 jughere. Balta aceasta cu podereiu cel spinos ce-i între ea și între tēul cel fără fund, o deteră inginerii lui Pavel Păscuțu drept moșie pentru locurile cele bune, ce le avuse. Acum ține-te Pavele! Trăește ca broascele în baltă, că numai cu porumbrele de pe spinii cei pitici nu-i putea trăi, ear locșorul tēu cel bun e în mână altora!

Necăjitu-sa de moarte bietul om când s'a vędut pus cu moșia-n baltă, recurat'a, plānsu-sa-n dreapta, jeluitu-sa-n

stânga, dar fără de folos. Dreptatea o mâncase lupul de mult, ear oamenii, în loc să-l mângăie, i-au mai pus și poreclă „Băltosul“, că nu-i era destul de mare necazul și paguba.

Băltosul avea trei ficiori și o fată. Feciorul cel mai mare chiar venise din cătane, când au dat inginerii balta în samă la tată-so. Și vedând el, că tată-so nu ajunge la nimic cu tânguelile și cu jalbele, a dis cătră el așa: tată, nu mai umblă înzădar văetându-te, ca o babă, că nici un folos nu avem din toate văetările dtale; cu jalbe și cu advocați încă nu umbla, că de nu altă, ni-om mânca și văcuțele și tot cu balta vom rămânea, fără hai să chibsuim noi, n'ar fi modru și putință să facem din balta dracului loc ca locurile, să ne facă, de nu bucate, barem fên bun, că acela-i ca și bucatele: vindem fên și cumpărăm bucate de nu avem alt modru să ținem, pentru pildă, vite multe și bune, să le dăm cu preț, și din ele să ne ținem casa de bucate. Am vedut eu, tată, pe unde am cătănit, multe de toate, și bune și rele; am vedut hotară bune, făcând roadă slabă, din lenea celor ce le aveau; și am vedut hotară slabe, făcând roade bune, dacă omul muncesce din inimă. Că parcă dta ne învetai, că pământul tot e al lui Dđeu sfântul, și Sfinția Sa poate da roade bune, și în pământul ce ni se pare slab, numai să-l muncim cum să cade.

Așa-i, dragul tati, răspuse badea Pavel amărit, dar balta numai broasce face și spinii numai porumbrele; apoi cu broasce și cu porumbrele greu ții casă.

Din vorbă-n vorbă veniră la hotărirea să-și cerce norocul cu balta, doar de pot face din ea loc roditor; de n'or putea — să nu se căiască, cel puțin, că n'au cercat; apoi fie mila Domnului!

Aceasta era toamna, după culesul bucatelor, când au intrat oamenii în noaușele lor pământuri, după comasare. Era o toamnă bună, caldă, sbicită. Cei ce căpătase ceși-cevași loc mai bunșor, arau și sēmănau bucate de toamnă, grâu și sēcără. Deci se luă și badea Pavel cu cei trei feciori ai lui, cu sēcuri și cu sape, și merseră la tabla lor cea noauă. O incungiurără de câteva ori înjurând pe ingineri și pe judecătōri și în urmă veniră la convingerea, că cu înjurături locul nu s'a face mai bun. Deci se pusēră pe muncă.

Țermurele cel spinos îl lăzuiră, scoteau spinii cu rădēcină cu tot și rēmānea pământul săpat și gras de-ți era mai mare dragul a te uita la el. Și munciră, bătrānul cu cei trei feciori, vre-o trei sēptāmāni de a rēndul și făcură țermurele ca un strat și adunară vre-o 8 grāmești mari de spini cu cioate. Vremea ținea tot bună. Era aproape de postul Crăciunului și gândiai că-i în luna lui Maiu, atāta era de frumos. Numai noaptea brumă de se aspria câte o leacă, dar preste și era ca-n dricul verei. După ce gātară de lăzuit țermurele bălții, ochiră și chibsuiră ei, că oare care-i mai jos, tăul cel fără fund, ori balta lor? Și li se parea că totuși tăul cel fără fund e mai jos de cât balta. Vremea era tot bună. Deci să hotăriră să facă ei un șanț afund din marginea tăului până-n marginea bălții, să împreune adecă tăul cu balta. Și se pusēră la muncă numai ei patru. Și munciră bărbătesce, și când erau trecute doauē sēptāmāni din postul Crăciunului, șanțul fu gata, lat ca de un jumētate de stāngin și afund cât cerea trebuința. Și pământul, care cum îl scoteau feciorii din șanț, bătrānul îl tot ducea cu carul cu vacele și-l deșerta-n baltă. Când era șanțul gata, vēdură

cu multă bucurie, că ȃeu balta lor este cu un metru bun mai sus decăt tăul cel fără fund. Atunci și începură vên-toasele tomnii, cu ele ploi și viscole, și într'o bună dimi-neață pămêntul fu acoperit de omêt.

Sătenii se minunau de munca cea proclêtă¹⁾, ce pusêră badea Pavel cu feciorii lui, și dedeau din cap; unii ȃiceau că înzădar și-au frânt cele oase; alȃii 'și dau însă cu pă-rerea, că munca și răbdarea le rêsplătesce Dumneȃeu cu inbelșugare.

Căt fu iernița de lungă, badea Pavel cu feciorii lui tot cărară gunoiu și-l făcură grămeȃi pe lângă baltă. Pe la blagoveștenii oamenii prinseră a eși cu plugurile și a sêmâna măzărichie, orz și cucuruz, că la noi nu prea samână ni-menea ovês. Badea Pavel încă eși la balta lui, dar fără plug, numai cu carul și cu grapa și cu cei trei feciori vinjoși. Și tot țermurele cel lăzuit din toamnă il sêmânără cu pă-pușoiu și-l grăpară bine, de-l făcură ca un strat de legume. Ear gunoiul il împrăsciară frumos cu furcile cele de fier în balta — care acum era scursă, de ai fi jurat că n'a fost baltă. O greblară feciorii și o asêmênără și făcură așeȃtatura ca palma, apoi o lăsară în scirea Domnului.

Când fu colea pe la Stul-George eșise cucuruzul lor din pămênt gras și negru de verde, iar balta era ca o holdă de verde. Când fu pe la Ispas cucuruzul lor era săpat de întăia oară, iar colea în sêptămâna Rusalelor nu sciau de ce lucru să se apuce mai întăiu: apucas'ar să sape cu-curuzul de a doaua oară, ori băgas'ar cu coasele în iarבă, că în baltă — Doamne — era iarבă pănă-n genunche,

¹⁾ proclêtă = crâncenă, foarte mare, grozavă.

iarbă grasă și frumoasă, numai cam rară. Deci s'au pus și dimineața până cătră prânz doboreau iarbă cu coasa, dela prânz pân la ugină săpau la cucuruz, dela ugină până pe înserate iar doboriau la iarbă. Astfel că ei, când fură gata cu sapa de a doaua, erau gata și cu cositul și făcutul fênu-lui, și pe Stul Petru fênul lor era claie la șură, o claie mare-mare, ca cele boeresci. Și era fên bun — Doamne — verde și moale ca mêtasa. Au băgat însă de seamă că ploile le spală balta și duc gunoiul în tăul cel fără fund. Deci șanțul l'au astupat cu spini, iar spinii i-au bătut cu pisulugul. De atunci, de câte ori plouă prea mult, tot deauna se strecura apa încet-încet printre spini, și așa locul lor rămânea nici prea jilav, nici prea sêc, iar gunoiul nu mai puté fugi în tău.

Toamna, cine mai avea ciucalăi frumoși ca Băltosul? Ciucalăi mari, decâte un jumătate cot și groși ca mâna. Avù vre-o șese cară de cucuruz, cât nu avuse nici într'o toamnă până atunci. Apoi în baltă adună două rënduri de otavă, de avù atâta potop de nutreț, cât ar fi fost de ajuns la trei gazde ca el.

Acum nu mai era supărat Băltosul, ca acu-i anul; acum mulțămia lui Dđeu, că a dat gând inginerilor, de l'au pus în baltă cu moșia.

Pe țermurele cel lăzuit, după ce culeseră cucuruzul, sêmânară grâu de toamnă. Și se făcu — Doamne — mai *buiac*¹⁾ decât ori la cine dela noi din sat, că era pământul nou, hodinit.

Ađi nu mai e nici un spin pe țermurele bălții; în locul

¹⁾ buiac = gras, mare și gros.

---

spinilor veđi holde frumoase. Nici baltă nu mai e; în locul bălții e trifoiște, cât să mai ai doi ochi să te uiți la ea.

La Pavel Păscuțu însă i-a rămas numele Băltosul. Și nu se supără, că balta-i dă nutreț de poate ținea vite multe și bune, iar țermurele-i dă bucate cu-mbelșugare.

Vedeți ce face munca îndelungată cu ajutorul lui Dđeu? Luați pildă dela Băltosul!

POVESTEA MĂRULUI.

Đice că erau odată doi oameni de curênd căsătoriti, un bărbat și o muiere. Erau tineri și frumoși amêndoi și ședeau numai singuri într'o căsuță la marginea satului. Era iarna prin Februarie, când plesniau și copacii de frig. Ei ședeau într'o seară amêndoi la foc și povestiau, ca tinerii de curênd luați, că numai în cășlegile acelea se luară.

— Tu Floare, đice Mitru, — că așa le era numele, — tu Floare, după cum n'am avut nici unul parte de părinți cu stare, și din ce slujit ne-am făcut ce biată avem, hăinicile și bucăcioare, noi tot nu suntem tare sêraci. Un reu e mai mare, că ni se gată lemnele și numai în spate ori cu săniuța de a mână cu greu e de adus; chiar mie unuia-mi vine tare peste mână, că am fost dedat a căra lemne tot cu carul ori cu sania, că n'am slujit la calici. De te invoesci și tu, eu đic să tăem mărul cel mare din grădină, că numai umbră face, de nici cucuruz nu s'a face în *aretul*¹⁾ lui, cât își aruncă umbra. Din el avem lemne p'o săptămână, iar pân atunci intrăm în Mărțișor și doară va mai muia Dumnezeu focuitul ăst de frig; ce đici și tu?

— Ce să đic? răspunse Floarea, tu trebuie să sci mai bine, că doară ești bărbat. De gândesci, că așa va fi mai bine, taie-l, că-n aretul lui drept și mai drept că bucatele

---

¹⁾ în aretul = în preajma, în apropierea.

nu s'or puté face de umbră. Dar și fără pomi e rău, că veđi tu, că n'avem numai mărul acela, nici un prun, nici un cireș, nimic în lume. Vai, și — după cum îmi spunea mătușa, mulți pomi au fost în grădina asta, când au murit ai mei de coleră. Dar de atunci e mult, în casă tot Jidani au ședut, apoi Jidanii nu pun pomi, ci-i taie și pe cari îi află. Ei au ars și grajdurile și gardurile și pomii, numai mărul acesta l'au cruțat, — semn, că-i neam bun de pomi.

— D'apoi tu nu i-ai gustat poamele nici odată?

— Nu, Mitre, nu i le-am gustat, că eu am ramas mică la țită de mama. Până am fost de vre-o dece ani, m'a crescut mătușa Frăsina din Valea dosului, atunci a murit și ea și am tot slujit în sate străine până acum la Crăciun, iar după Bobotează ne-am luat și ne-am tras aci, că casa era părăsită din toamna albă, precum scii. N'am dar de unde sci, ce poame face, că nici n'am întreat pe nimenea. Deci, tu fă cum cređi că-i mai bine, ori îl taie, ori îl lasă. Dar par că mi-ar fi jele după el, că numai singur a rămas din câți spun că au fost. Altcum, de-l tai, avem din el lemne pe vre-o săptămână, că-i mare; de nu-l tai, i-om vedea poamele la cea veară. Lemne-i mai aduce și cu săniuța de a mână, îi mai și plăti la cele gazde să ne aducă, ori că ni-or da sania și vitele să ne aducem lemne, și la cea vară noi le-om face ăile de lucru.

Așa povestiau ómenii noștri, cari erau îngroziți de greul iernei, că nu aveau lemne, nici vite cu ce să-și aducă, și nici bani nu prea aveau, că amândoi fuseseră băiați sēraci. Ce-i drept, îi drept, ea avea căsuța aceea, cu grădina pe care sta, dar el nu avea nici atâta, că nici nu scia de unde se trage. Unii ăceau că-i Rus, a rămas p'aci

de când a fost pe la ei foamete, l-au adus părinții în brațe și l-au lăsat la o babă. Baba l-a crescut până a fost de 5—6 ani, atunci ea a murit, iar el, Mitru, a rămas pe ulițile oamenilor. Neamurile babei împărțiră ce biată rămase de ea, dar lui Mitru nu-i făcură parte, destul că „l-a scos din penele cele rele“, diceau ele. Așa a crescut ca copilul nimărui până a fost ca de 8—9 ani. Atunci îl luă un om la miei, apoi la oi, în urmă slugi când la unul, când la altul, până s'a făcut cât oamenii. La asentare nu-l strigară nicăiri. Harnic de lucru era, dar și ușorel era, că simbria o scotea duminicile cu *țirăita*,¹⁾ ași 1 fl. mâne altul; banii-i bea cu feciorii, iar când venia Crăciunul, se trezia cu hăinicelele. Dacă și cel din urmă stăpân i-ar fi dat simbria cu țirăita, cum cerea el, atâta ar fi avut și când s'a însurat, de a luat pe Floarea, hainele de pe el și un rënd nouă nouțe, mai mult nimica. Dar acela nu i-a dat până la Crăciun mai nici un ban și așa avu cu ce-și face nunta și să cumpere un purcel gras de tăiat.

Ea avea căsuța aceea și bani cruțați din slujit vre-o 80 fl. cari erau la popa spre păstrare, și la care nu voia a se întinde până i-a căde o fărîmă de loc să cumpere, că loc la câmp nu avea.

Acum el ar fi dis bucuros cătră ea să scoată 2—3 fl. dela popa, să cumpere lemne, dar îi era „oare cumva pe la nas“²⁾, deci își puse carul în pietrii să taie mărul cel mare

1) cu țirăita = tot câte puținel.

2) îi era „oare cumva pe la nas“, în loc de: îi era rușine; i-ar putea fi oare cumva la nas; mă mir că nu-ți-i oare cumva. . . .

din grădină. Dimineăta după ce mănca mămăliguță cu costițe de porc, își aprinse pipa, își trase mânușile cele de pănură pe mâni, luă toporul de sub laviță și merse ață la măr. Mărul era chiar în mijlocul grădinei. Omătul era mai de un stat de om, iar crengile mărului, încărcate de omăt, erau chiar până jos la pătura cea albă, ba vârfurile crengilor erau îngropate de tot în zăpadă. Străbătū Mitru până lângă măr, prin cel omăt mare, cum străbătū, dar printre crengi, să se apropie de trupină, ba să mai poată. Cercă pe ici, cercă pe dincolo, — nu poate și pace, că crengile de giur împregiur erau până la fața omătului, ba chiar îngropate în omăt, și omătul înghețat în giurul lor. — Atunci îi plesni lui Mitru prin minte: de ce am eu topor în mână, să nu-mi pot face cu el loc până lângă trupină? Și ridică toporul, dar — minune! Atunci auzi un glas lămurit, care parcă venia din vârful mărului:

„Stai, să nu cutezi să tai, c-ăți tai norocul“. Și se înfioră Mitru și-i cădū pipa din gură de spaimă, și toporul din mână încă-i cădū și-și ridică în nescire căciula de pe cap și-și făcū cruce dîcînd în gândul seu: „Doamne miluesce-ne“! Dar cuvînt din gura lui nu putū scoate de frică și de spaimă.

Incet cu-ncetul se desmeteci, își luă toporul și pipa și se duse înderēt acasă. Când era pe pragul tinđii se mai uită odată la măr, ear la urechiă-i sunau tot vorbele: „De-l tai îți tai norocul“. Când ajunse în casă era galbin ca ceara. Floarea se uită la el mirată, și îl întrebă: Dar ce ești așa galbin, doară ți s'a întemplat ceva?

Ear el îi spuse întemplarea din fir în pěr și-i spuse și aceea că: „n'a tăia mărul pentru cât bine-i în lume, chiar

mere pădurețe de ar face, că numai ați câtă frică și spaimă l'a mâncat, apoi adause: „De bună seamă-i cel necurat sub rădăcinele lui, și acela n'a lăsat nici pe Jidani să-l taie, după ce toți pomii ceilalți i-au tăiat“.

Preste câte-va zile scia satul tot de pățania lui Mitru și merse vestea până la moș popa, a cărui grădină mare mergea și da cu fundul de grădina lui Mitru. Cum auți popa, de una ca asta, îndată chemă pe Mitru cu soția lui la el și le țise: Fiule Mitre! Am auțit și eu svonul ce-i prin sat, unii cred că mēru-i nezdravēn, el ți-a țis că de-l tai, îți tai norocul; alții cred că cel necurat ți-a strigat vorbele acelea și că el e sub rădăcina mērului: alții spun alte bazaconii, dar uită fētul meu adevērul:

Când mergeai tu cu toporul pe umēr la mēr, eu eram la claiă cea de fēn din fundul grădinei; mă gândiam, că oare să încep claiă aceia, ori pe una dela șură. Eu ți-am gācit gāndul, că adecă tu vrei să tai mērul, și ți-am strigat: „De-l tai — îți tai norocul!“ Și ție bag sama ți s'a năzārit că din mēr ai auțit glasul. Ai făcut bine, că nu l'ai tăiat, și uite de ce: Mēr, să facă mere scumpe ca acela, nu-i în tot satul. Voi nu sciți, dar sciu eu. Jidanii, ce șeđuseră acolo în casa voastră, le culegeau cu mâna mēr de mēr, și le vindeau pe bani scumpi. Apoi cât e de mare face în alt an și 40 și 50 de mierțe. Și face mai în tot anul. Și mierța de mere de acelea se vinde atunci toamna câte cu 2 fl., că-s frumoase și bune și se țin pân la Rusale. Eu am câte-va mere de acelea, mi-a dat Jidanul o mierță întregă astă toamnă, eată vē dau câte 2 la fie-care din voi, să sciți ce comoară-i în grădina voastră.

Aşa le spusă moşu popa. Ear ei se bucurară foarte, sărutară mâna domnului părinte, şi-şi luară rămas bun dela el făgăduindu-i, că vor grijă de pomul acela.

Aşa şi făcură, îl îngrijiră, ca nu cumva să i se întâmple ceva, ear primăvara îngrădiră grădina omenesce, ca să nu poată străbate la mărul lor cel scump capre ori alte dobitoace. Dar şi avură fericirea de a se bucura de roadele lui. Că primăvara înflori ca un struţ, care-i mai frumos, apoi făcu mere multe-multe şi cresceau ca din poveste. Şi grija Mitru de ele, dormia nopţile tot sub măr, ca Arghir din poveste sub mărul cel cu mere de aur, ca nu cumva să vină nesce prăşcăi ¹⁾ întrecuţi să le doboare. Şi veni toamna şi merele erau frumoase, de te-ai fi tot uitat la ele, ci.... nu erau bune de nimic; cine-şi înţeşta dinţi-n unul, îl arunca cât colo şi-n ziua aceea nici pâne nu-i trebuia, atâta-i strepeşia dinţii. Mitru prindea a trage la îndoeală vorba lui moş popa, dar Floarea-i spunea să aibă răbdare până s'or coace. Şi Floarea avu dreptate. Că odată, cam pe la Sân-Mihaiu, când prind oamenii a culege cucuruzele, chemă moş popa pe Mitru la el şi-i dişe: Mă Mitre, a sosit vremea să mai şi capeţi ceva pentru osteneala ta de o vară, ce ai pus'o grijind mărul. Aci a venit un domn din ţări depărtate, el adună mere şi le duce în ţara lor, pachetate în lăşi ca ouăle. Cum trecea prin satul nostru cu căruţa să meargă la Ardeal în Săsime după mere, a văduţ şi mărul tēu cel încărcat şi mi-a lăsat vorbă că de vrei să le vinđi să nu

---

¹⁾ Prăşcăi = juni, holtei; cu deosebire la cei ulicariţi şi gărduariţi, cari nopţile umblă prin grădinile oamenilor, furând poame şi făcēnd alte năzdrăvenii, se dişe la Someş — prăşcăi, sing. prăşcău.

te grăbesci cu culesul lor că, el preste 8 zile e înapoi și s'a abate nestîmțit pe la tine; ce Țici, vinde-i merele ori ba?

— D'apoi cum să nu le vînd, domnule părinte, numai nu știu de-i vor plăcea ori ba, că sunt tari ca piatra și amare leșioase. Veți dta cât se vîd de frumoase și de lăcomoase, dar — de mi-i crede — eu nici unul n'am putut mânca, parcă nu-s de un neam cu cele ce ni le ai dat dta astă eamnă.

— Așa-i Mitre, acum sunt tari ca piatra, dar chiar de aceea sunt mai scumpe, că se pot ținea până la primăvară când nu mai este nici o poamă. O să-i placă Neamțului, le cunoaște el, că-i speculant de poame, și ți le-a plăti bine.

Preste vre-o opt zile, când s'aproia de amiădi, se opri înaintea casei lui Mitru o trăsură și-n ea Moș-popa cu doi domni streini. Mitru cu Floarea erau acasă, le deschise poarta și intrară cu trăsura înlăuntru.

— Ți-am adus cumpărători la mere, Mitre, Țise popa.

— D'apoi bine ai făcut, părinte, Ddeu te țină — răspuns Floarea cu Mitru de-odată. Placă-vă-n casă ori în grădină.

— Vom merge-n grădină, Floare, să vedem mai de aproape merele, Țise Moș popa.

Și intrară în grădină și căutară Nemții merele, ear unul din ei Țise „gut“, și Mitru înțelese că „gut“ nu poate fi rău, și deteră la tîrg și vîndu merele de pe măr cu mierța, câte mierțe vor fi de mere culese cu mîna, de atâtea ori să capete câte 2 fl., ear cele ce vor cădea jos să rămână lui Mitru, dar și el și nevasta lui să dea ajutor la cules.

Și se apucară bărbătesce la cules. Nemții mai aduseră patru culegători și se puseră jur împrejurul mărului și culeseră bărbătesce. Fie-care avea o traistă de grumazi cu baiera înderept în cât traista sta dinainte și cu mâna lua merele de pe măr, tot măr de măr, și le punea în traistă, ear traista, care cum era plină, o deșerta în saci mari câte de patru mierțe. Când sacul era plin, îl legau și-l puneau cu băgare de seamă pe carul popii, care venise să ducă merele Nemților până-n satul vecin, unde aveau magazin, și de unde le pachetau în lădi și le trimeteau cu trenul în țara lor. Și după ce nu mai ajungeau de jos, să culeagă merele, se urcară pe scaune, apoi pe scări și în urmă se urcară în măr sus. Și umplură 25 de saci tot de mere culese cu mâna, și ca 3 saci culese Mitru cu Floarea de cele ce cădură pe jos și și le puseră bine, să le aibă când vor fi bune.

Și leau dat Nemții pe mere de 25 de ori tot câte 8 fl., adecă 200 fl. și le-au spus așa: grijiti mărul acesta, că-i un pom scump, și vedeți de mai creșteți mulți meri de neamul acestuia, că numai rar căpătăm așa bun fel de mere.

Mitru cu Floarea se uitară uimiți la grămada de bani ce le venise din senin, ca de pomană. Eară preotul le duse: Veți, Mitre, că-ți tăiai norocul, de tăiai mărul acesta, că el este o comoară, care de-i lua-o odată — mai nici un folos nu ai; dar de-i lăsa-o și-i griji-o bine, ți-a da camătă bună mai în tot anul, câte țile vei avea, ba, de-i fi cumințe, și copii de copiii tăi pot trage camătă din comoara aceasta, numai să o scie griji.

Mulțumiră deci lui Moș Popa de învățătură, și povățuiri de el, cumpărară pământ pe banii câștigați atât de ușor,

iși măriră grădina, o umplură de pomi tot din cei mai aleși și trăiră țile multe și bune.

La multă lume a spus Mitru povestea lui cu mărul; multă lume luă pildă din povestea lui și în scurtă vreme satul întreg se umplu de meri, și lumea prinsă a nu mai țice satului aceluia altcum, de cât „*Mărul*“, și așa-i țic până în țiuă de ați; de alt nume nimenea nu scie.

Cine nu crede, meargă numai în Bănat și întrebe unde-i satul acela, la care-i țic „*Mărul*“, și toți l’or îndrepta.

MIHAIU PUȘCAȘUL.

Doamne, Doamne! Cum să mai schimbă toate în lume!
Bine a ȕis, cine a ȕis, că Dumnezeu tot încarcă și descarcă,
ia dela unul și dă la altul.

De s'ar scula morții din groapă și ar vedea, cine-i aȕi
în lăcașurile lor de odată, cei mai mulți ar muri numai
decât de necas și de jale, vedând într'acui mână a ajuns
agonisita lor. Dar de s'ar scula moș Mihnea, tatăl lui Mihaiu
pușcașul dela noi din sat, s'ar *pocozi* ¹⁾ lumea, ce ar face el,
când'ar vedea, că în casa lui și în lăcașul lui, care el le-a
lăsat la Mihaiu al lui, aȕi șed streinii, ear Mihaiul lui, e pu-
stiit prin lume, despărțit de binele lui, *zărăstit* ²⁾ din satul lui.

Hm! Sêracul moș Mihnea, cu mare greu s'a mai
despărțit el de lume; jale-i mai era de agonisita lui cea
multă, par că simția, că harnicul sêu de fecior nu i-a lua
folosul. A și ȕis pe patul de moarte, cătră cei ce erau atunci în
casă: „țineți minte, oameni buni, că Mihaiul meu, din tot
binele ce-il las, cu nimica s'a alege; îi ved eu firea, îi
cunosc *agodul* ³⁾, că om din el nu va fi în veci, măcar că
mi-am dat toată truda să-l fac om și să-l las călduț“.

---

¹⁾ pocozi = mira, minuna, spăimênta.

²⁾ zărăstit = a să zărăstí = a-și pierde urma, a lua lumea-n cap.

³⁾ agodul = năravul, învêțatul, firea.

Cu aceste vorbe închise Mihnea ochii, ear prorocia lui de pe patul de moarte, s'a împlinit întocmai.

Vai, și ce om mai era moș Mihnea, și ce nemernic s'a mai ales din feciorul lui! Apoi să mai dică omul, că ce sameni, aceea răsare? De unde?! S'au rēit vremile, sameni grāu ales și seceri tăciune! Vorba āluia:

De cānd is crāșmele-'n lume
Sameni grāu, seceri tăciune!

Moș Mihnea era unul din Romānii ce slugise la domni tot cāte douē țile 'n sēptēmānā, fiind-cā avea moșie mare și-i era casa chiar în fruntea piațului. Era om bun *mānāntālul*¹⁾, dar sprinten ca un prisnel și lucrător, Doamne, cāt nu l'ar fi întrecut om în lume și de ar fi fost cāt un deal. Apoi păstrător era moș Mihnea ca o furnică și bisericos și postelnic ca un călugār. Lega banul cu șapte ațe, dacă-i intra 'n mână și nu era Duminecă ori sērbātoare lāsātā de Dumnețeu sfāntul, să nu mērgā la bisericā, totdeauna cu prescuri legate într'o merindare albā ca omēțul, cu vergi roșii pe margini, cu vin din viea lui într'o glājā, cu tāmāie în hārtiuță și dupā șerpar cu lumināricā de cearā, făcutā 'n casā din cearā curatā dela stupii lui.

La vecernie încă mergea moș Mihnea în toate Sāmbetele și Duminecile seara, și în toate sērbātoarele. Drept și mai drept că p'atunci și făcea popa vecernia ori de cāte ori se cădea, adecā în toate Sāmbetele și Duminecile seara, în toate sērbātoarele seara și în ajunul tuturor sērbātoarelor. Dar acum s'a lāsāt acel obicei bun bētrānesc, nu

¹⁾ mânăntālul = mārunțel, mic de staturā și subțirel.

mai face vecernie, îi pare bine că gată cu slujba de dimineața, care încă — Doamne iartă-mă și nu mă scrie 'n osendă — numai cât o îndrugă, nu o face cum s'ar cădea, cu glas respicat, ca să priceapă creștinii toată vorba.

Apoi, când intră posturile? și cari sunt zilele de ajun preste an? Moș Mihnea scia din cap mai bine de cât popa din carte. Și postia moș Mihnea toate posturile: postul mare, postul sfinților apostoli Petru și Pavel, postul sântă Măriei mari, postul sântă Măriei mici, postul Crucii, postul Crăciunului, apoi postia Vinerea și Miercurea, că așa-i scris în carte, că Românul să postească aceste două zile în săptămână, ear moș Mihnea — pre lângă acestea — mai postia și Lunia, ca să-i dea Dumnezeu noroc în sēmănături și sănătate 'n oase.

Apoi cucernic ce era moș Mihnea! Cum se scula, el dicînd ocinașele (rugăciunile) se 'mbrăca, rugându-se se spăla, rugându-se își punea trebile dimineții la rînd, cât cei sglobii¹⁾ și nebuni îl luase 'nainte și diceau, că moș Mihnea dimineața umblînd prin curte ori pe la grajd începe: „Tatăl nostru, care ești în ceriu... mă Mihai, mă, data'i la vite?... sfințască-se numele tîu... mă, meri de le scoate apă!... viie împărăția ta... dă mai iute mă!“

Și nu eșia nici odată cu carul din ogradă până nu-și ridica pălăria și făcîndu-și cruce cu fața cătră răsărit de soare dicea: „Doamne sfinte și sfînt răsărit de soare, ajută-mi“.

Și-i ajuta D-șeu, că holdele lui erau rodite, viile în-cărcate, stupii plini, și vitele-i umpleau staulul și grajdul.

¹⁾ sglobii = întrecuți, nepricepuți.

După ce a dat Dđeu sfântul de scăpară bieții oameni de iobăgie, moș Mihnea de bucurie a dat un an închiat liturgii la 7 biserici din giur în toate Joile.

Și lucra moș Mihnea de când se scoală ciocârlia până prinde a cânta priveghitoarea, și lucra și se ruga, și postia și cruța, și se înavuți de era ca un boer,

Dar nici el, nici lelea Solomie, fie ertată și mâie pe unde-a însărat, nu-și lepădară portul, nici datinile. Cu opinci l'am apucat și cu opinci a imblat până a închis ochii, și cu cioareci albi din lână dela oile lui, și cu suman cernit de lelea Solomia, și cu pieptar alb fără podoabe, din piele de pe miorile lui, și cu căciulă neagră de miel din mieii lui și cu cămașe de pânză de cânepă, groasă, țititoare, făcută la el în casă. Ear lelea Solomie încă tot cu catrința a umblat și din'ainte cu șurț de pânză făcut de mâna ei. Numai năframa din cap și ciubotele din picioare erau pe ea haine de cumpărat, celelalte toate erau făcute de mâna ei.

Avut'a moș Mihnea cu lelea Solomia și copii, dar n'au avut noroc de ei, unul după altul le-a murit vre-o 5—6 copii, tot când erau mai drăguți, de prindeau a imbla în picioare. Dat'au slujbe, fost'au pe la mănăstiri: Chiar și la mănăstirea din *Nicula* au fost, doară-doară s'a milostivi Dđeu să le dee noroc la copii, dar pace! Care copil cum îl avea, trăia doi-trei ani, și muria.

În urma urmelor — după ce-și luase mandatul ¹⁾ de a mai avea copii, ear cei ce-i avuseră le muriră — când erau luați de vre-o 20 de ani, le mai dărui Dđeu un pruncuț,

---

¹⁾ a-și lua mandatul = a-și lua nedejdea; iați mandatul = puneți pofta-n cui = culcă-te p'aceea ureche = renunță la acel plan.

parte bărbătească, chiar pe la arhanghelii Mihail și Gavril. Bucuria lor era mare, dar și o țir¹⁾ de îngăimăceală se întâmplă, când veni vremea să-i pună numele. Moș Mihnea ar fi vrut că la pruncuț să-i fie numele Gavrilă, c'apoi i-ar fi ȕis Gavriși ca la tată-so; lelea Solomia ȕicea, că să-i pună numele Mihăilă, ca să-i poată ȕice Mihaiu, doar'a fi cântăreț mare ca diacul Mihaiu, pe care lelea Solomia tot deauna-l ascultă plângend când cânta din strană „fericirile“ și alte cântări sfinte. În urmă, spunendu-le popa că și-n carte Mihăilă-i pus întâiu, apoi Gavrilă, îi puseră numele Mihăilă și-i ȕiseră Mihaiu, ca la diacul.

Și purtă lelea Solomia pe Mihaiu pe la toate mănăstirile și-l închină la toate icoanele, și dădu slujbe pentru el să fie sănătos și să aibă viață-ndelungată. Și creștea băiatul ca din apă și era ținut cu ce-i vrea inima și era scutit ca lumina din ochii lor. Și veni vremea de era Mihaiu de șeșase ani, și-l duse moș Mihnea la dascălul din sat la învățatură. Și lelea Solomie da mai în fiecare ȕi câte un ban la dascălul, ca să-l dea lui Mihaiu, doară-doară va 'ndrăgi școala. Ear moș Mihnea îi da dascălului cași, urdă și mierțe de grâu, ca să-l învețe mai pe pont²⁾ de cât pe ceialalți copii. Nu l'ar fi pus la ceva lucru, pentru cât bine-i în lume. „Va avea el vreme și de lucru, după ce va mai crește; amu, până implinesce 12 ani, nu-l rup dela învățatură“. Așa ȕicea moș Mihnea, ear lelea Solomia își da cu părerea că ea a scos din gură mai întâiu acea vorbă rumegată.

¹⁾ o țiră, o țir, un pic, un picuț, o leacă = puțin.

²⁾ mai pe pont = mai cu tragere de inimă, mai pe sus, mai ales.

Și, ce să ȋică omul, în școală făcea Mihaiu spor mai bun de cât alți copii de vręsta lui, că dascălul sta mai mult de el, de cât de alții și avea cărți și hărtii de tot felul, că lelea Solomia-i cumpăra ori ce ar fi poftit. Când era de 12 ani, cânta în strană lângă dascălul și ȋicea apostolul, ear lelea Solomia și moș Mihnea, când îl auȋiau, plâneau de bucurie, și ȋiceau: Doamne ține-ni-l!

După ce trecu de 12 ani, îl ținură acasă, să învețe trebile găzdășagului, că numai pe el îl aveau și lui trebuia să-i rămână toată agonisita. Dar p'acasă puțină treabă făcea. De-l trimetea măsa să dea nutreț la un vițel, el se juca cu vițelul, de-l învăța împungător; de-l trimetea la tăietor după vre-o două lemne, sta și se juca cu sęcurea, ciocărtind unde numai nimeria; de-l trimetea p'un ceas-două la vite, el âmbla după cuiburi de pasere prin păduri, iar vitele le lăsa în ierburile oamenilor, de avea ce plăti moș Mihnea, după el, ori le ținea la vale în *staniște*, ¹⁾ moarte de foame, și el se scălda cât era ȋiulița de mare; de-l ducea tată-so la plug ca pogăniciu, să măie vitele, cum da căldura începea a se *scânci*, ²⁾ mai că-i e foame, mai că-l stringe opinca, mai că-l doare capul, până-n urmă-l lăsa tată-so acasă și mai bine ara singur, de cât să-l audă *scâncindu-se* lângă el.

Când vedea moș Mihnea marafeturile lui Mihaiu, ȋicea cătră lelea Solomia: Tu muiere hăi! Tu, din copilul ăsta al nostru s'a alege un pierde-vară; tu, veȋi că-i mai cât mine de mare și nimic nu prinde, nimic nu lucră. Eu când

¹⁾ staniște = locul unde se odihnesc vitele de amiaȋi în căldurile verii.

²⁾ a se scânci = aș-i aręta neplăcerea în mod de jumătate plângętor.

eram de vrăsta lui, săpam în brazda domnească și seceram și adunam fân; ear el nici să măie boii la plug nu vrea; oare ce s'a alege din el?

— D'apoi lasă-l, moșnege — începea lelea Solomia — lasă-l în treaba lui, avem din darul lui Dđeu argați destui cari să lucreze și pentru el; îi tiner, săracul, veđi-l că-i numai ca o canură, lasă-l că s'a sătura el de lucru, numai să-l țină Dumnezeu.

Sătura sătura! ăcea moș Mihnea, dar de nu s'a deprinde de mic la lucru, cum vom închide noi ochii, va prăpădi tot ce i-a rămănea de noi, apoi sciu că s'a sătura de lucrat în brazdă străină.

— Puștea pe limbă-ți! răspundea lelea Solomia repede; ce și cutezi a grăi așa posne! Ai grije că-i grăi într'un ceas reu! Cui are să seamene, ca să se facă prăpădit? Că neam de neamul nostru tot oameni harnici au fost și oameni de omenie. Nu cobî a rêu, că-i păcat de moarte vijule! ¹⁾

Așa trecu ăi după ăi, săptămână după săptămână, lună după lună, an după an și Mihaiu se făcu cât oamenii de mare, dar nu scia nici săpa cum să cade, nici secera, nici cosi, nici mulge oi, nici stringe caș, nici fierbe o jinită, nici îmblăti, nici sămăna, nici chiar ținea de coarnele plugului nu scia omenesce, ci umbla de coala până coala, iar bietul tată-so *zlotia* ²⁾ și se *zolia* din noapte-n noapte. Incă vara tot mai mergea și Mihaiu la câmp cât de silă-cât de milă, cât de voie, cât mai mult de rușine, dar sporul cel

¹⁾ vîj = om bătrân, moșneag.

²⁾ a zloti = a umbla cu toată rîvna, a lucra cu tot zelul.

facea, l'ar fi făcut și dormind la umbră. — La căratul bucatelor de pe câmp și a nutrețelor, atunci era harnic și Mihaiu, că mergea pocnind din sbiciu a fală pe lângă cei patru boi cât patru cămile de mari, dar cu furca nu arunca în car, nici pe stog, ca să nu i se *scurmezuească* ¹⁾ cumva junghiurile; să clădească carul oristogul încă nu se încumăta, că nu scia, nici nu-și bătea capul să-nvețe a clădi. Deci tot sporul ce-l făcea, era, că ținea codoriștea sbiciului în mână, ca să nu se pieardă; sluga arunca cu furca, ear bētrānul clădia.

Dar Duminecele și sērbātorile nime nu era mai întâiu decât el, — gātat colea găzdăcește, — la biserică; cânta în strană de mângăia pe părinți pentru *nēsărāngurile* ²⁾ de preste sēptāmānă, apoi după prānz tot el era cel dintāiu la joc. El începe jocul iuind:

BCU Cluj - Central University Library Cluj

Cine m'o făcut pe mine
Dee-i Dđeu tot bine,
Că m'o făcut om frumos
Fetelor de bun folos,
Și m'o făcut după șură
Să-mi dee fetele gură!

Și fetele rīdeau și se cotiau și se uitau numai pe sub gene la el, care de care se-mbulzia să joace cu el, care de care să-i între-n voie, că ori cum, dar era feciorul lui Mihnea, singur singurel la părinți, apoi Mihnea era numai unul singur la noi în sat, iar ca Mihnea puțin se aflau și prin satele vecine, numai ici colea câte unul, ca de sēmēnță.

¹⁾ *scurmezueasca* = ivească. scormonească, se nu-l apuce.

²⁾ *nēsărānguri* = bazaconii, lucruri nedemne de cel ce le face.

Sērile nime nu *horia* ¹⁾ frumos ca Mihaiul lui moș Mihnea, în ședători nime nu era opșegos ²⁾ ca el, că cetia opșagurile de pe scrisoare și mai spunea și din cap. Așa trecu vremea până era de douăzeci de ani de-l scriseră să meargă la asentare. Dar atâta s'a sbătut moș Mihnea, împins de lelea Solomie, până l'au vădut scăpat, cu drept de-al însura. — „M'o suit la patru sute bune scoaterea lui Mihaiu“, ȳicea lelea moș Mihnea cătră oameni, „dar ce să fac, imi era jale să-l sciu dus cătană, că numai pe el il am.“

„Amu ești cât oamenii, dragul mamei“, ȳicea lelea Solomiă cătră Mihaiu, „amu veȳi de-ȳi află o fată potrivită și te însoară, că amu numai cu muiere ȳi-i detor Dȳeu. Noi suntem bătrâni și am dori să te vedem aședat, până nu ne mutăm în ceea lume.“

Și Mihaiu nu așteptă mult imbiat. Dar la noi în sat nici o fată nu i se părea destul de potrivită pentru el. Deci merse tocmai în al șeptelea sat, cale de o ȳi, preste apă dela noi, în satul numit Prăbușita. Dar este o ȳicătoare:

„Prăbușita-i peste apă,
Nu mai afli-un om de treabă!“

Și ȳicala asta se potrive de minune cu Melania cea frumoasă, cu nevasta lui Mihaiu, la care s'ar fi potrivit și mai minunat cântecul:

Lesne a fi lelea frumoasă,
Podu-i țese, podu-i coasă,
Podu-i face și cămașă;
Cămașa din brău în sus,
Făcută-i pe cucuruz:

¹⁾ a hori = a cânta cântece populare hori.

²⁾ opșegos = sfătos, drăcos, care scia multe ori că iscodesce multe drăcii, comedii, faime.

Poalele din brâu în jos,
 Făcute-s pe grâu frumos;
 Dar fuiorul cum l'a tors?
 Coborând pe scară-n jos
 C'un blid mare de fărină
 Și c'un dărab de slănină!“

Că frumoasă era Melania, nu-i vorbă, ba încă era prea frumoasă și făloasă; tot gătată ambla și tot ridând, dar nici să fi umblat Mihaiu cu opiñci de fier și cu bătă de oțel, n'ar fi aflat o fată după firea lui, ca pe Melania.

După ce-și cunoscù moș Mihnea bine nora, dicea clătind din cap: „și-a aflat sacul-petecul!“

Nu-i vorbă, până trăi bătrâna, lelea Solomie, mergeau lucrurile casei strună; și până trăi moș Mihnea, mergea găzdășagul, că-l mână el cum scia; dar lelea Solomia murí, că omul nu poate trăi cât lumea, și cum murí lelea Solomia, îndată se cunoscù că ea nu mai este; laptele nu mai era așa smântânos, găinile încetară de a se oua, brânza trecea mai repede, puii-i mâncau ciorile, pe cocoș il omori uliul, stupii nu mai roiau, porcii nu mai dau atâta grăsime, ear bucatele le mâncau mai tare șoarecii, se treceau de n'apucau să se incuibeze gărgărița 'n ele; se vede că baba dusesese *mana* dela toate. Ear după-ce murí și moș Mihnea, gândiai, că apa mână averea rămasă de el.

Mai întâiu și 'ntâiu de toate, după-ce murí bătrânul, se puse Mihaiu și-și cumpără pușcă. De atunci l'a poreclit satul: *Mihaiu Pușcașul*, că până 'ntraceea Român dela noi nu ținea pușcă'n casă. Și umbla Mihaiu cu pușca pe „dealul viilor“ după iepuri, pe la „boerescul“ și pe la „têul cel fără fund“ după rațe, pe miriștii și pe ogoare după porumbi sêlbatici. O și ca alta era tot dus. Dimineața-și umplea

traista de merinde și plosca de vinars, își făcea fișaguri¹⁾ și hai, cu un căpău după el. Că, deodată cu pușca, cumpărase și un căpău și o traistă vânătoarească dela o ungueroaică veduvă, al cărei bărbat fusese vânător; dăduse pe ele câteva măsuri de grâu, mai ceva brânză și slănină. Când îl vedeau bătrânii dela noi omorînd vremea cea scumpă cu pușca, clătinau numai din cap și diceau: sêrace Mihne, cum ți-a pușca Mihaiu tot binele, ce i l'ai lăsat.

Âmbland Mihaiu tot cu pușca cât fu vêruța de mare, nu putea să-și vadă și de lucrul câmpului, deci moșia și-o dete 'n parte; cucuruзу 'n două, una la cel ce lucră și una la gazdă; fênul în trei: una la lucrător și două la gazdă; otava 'n două, grăul în două; ear când fu toamna să trezí că n'are nici pe jumătate atâta strânsură, după cum avea tata-so. El vedea acest lucru, dar se mângăia singur: Nu mi se plătesce să lucrez eu moșia; singur — is singur; lucrătorii-s scumpi, trebuie să stai tot cu mâna 'n pungă; apoi de ce să-mi frâng cele oase și să mă frământ, când pot trăi de a gata?

Dar din bucatele adunate, cea mai mare parte se ducea în boltă și la crișmă cu legăturița și cu cupa, de cât la moară cu sacul; și din nutrețul adunat mai mult mergea cu legătura pe la Jidani, decât cu furca la vitele lui. Astfel, când fu de cătră primăvară, trebui să cumpere bucate pentru casă și nutreț pentru vite. Dar de unde să iee bani? Că banii nu fug pe câmp ca iepurii, să poată pușca după ei.

¹⁾ fișaguri = umpluturi de pușcă.

Dar omul cu avere nemișcătoare, moșierul, de unde n'a căpăta bani, numai de și-a căsca gura? Prepânația era numai a treia casă dela el, prepânatorul era om de omenie, da bani împrumut pe camătă puțină, numai o pițulă (dece cruceri) lua pe săptămână după 5 fl. Deci merge la prepânatorul: Jupâne, mi s'au ciuntat bucatele și fân încă am cam puțin, să mă folosesci pân la Sân-Georz de vre-o doi bani, parte pe camătă, că atunci vind miei și ți-i dau omenesce.

— Bucuros, Mihaiu, ție-ți dau ori când, că te sciu cine esci și din ce oameni te tragi. Ba bucate-ți pot da chiar eu, grâu, cucuruz, săcară, ce doresci, și la cea vară 'mi vei da ceva camătă după ele.

Așa făcură tîrg cu Jidanul, după dece mierțe de grâu jumătătit, să-i dee la vară după ce a-mblăti, doauă-deci de mierțe de grâu curat, ori prețul lor, după cum va fi în tîrg. Și-i dădu dece mierțe de cucuruz, ca la cea toamnă să-i dee doauă-deci de mierțe, ori prețul lor cum va fi în tîrg; și-i dădu 20 fl. bani gata, după care avea să-i dee pe toată săptămână patru pițule camătă, până-i va putea da capul banilor.

Mihaiu merse voios acasă cu bani și cu bucate: „Veți Melanie, ce omenie am eu ori unde! Nici n'am apucat a dice bine, și mi-a și dat jupânul Juda bani și mi-a umplut sacii de bucate. Apoi bani eftini, că ce-s patru pițule pe săptămână? Ear bucatele i le-om da tot bucate, colo la cules. Acum merg și cumpăr pe banii aceștia fân, că numai pe câte-va dîle mai avem.

— „Ba tu lasă banii să stee, că doară ne trebuesc în casă, dute tu și ia fân în credință, că așa ia toată lumea, ear la cea vară i-om plăti“.

Așa-l învăță scumpa lui Melania, ear el fu bun bucuros, că-i deschise ochii să vadă, că și fără bani în mână poate avea fân la vite. Deci merse ată la armanul *Patrubani* care avea jireți de fân adunate pe o nimica din vară, ear acum le da pe prețuri indoite și întreite. Intră în casă la arman.

— Bună ziua domnișor!

— Să trăesci Mihaiu, vino de ședi. Oare în ce să 'nsemn, că abați și dta odată pela noi? Amu trebuie să bei un păhar de vin cu mine. Adă Roji, o litră de vin, să închinăm cu Mihaiu, că-i om și-i din oameni de frunte. Doamne, bine mai trăiam cu moș Mihnea, fie ertat.

Și aduse armanca Roji o litră de vin, și armanul umplu două păhare, unul lui și unul lui Mihaiu. Când luă Mihaiu păharul în mână, aude dela spate: „cucu!“ „cucu!“ Și mai scăpă păharul din mână, așa se întoarsă de repede să vadă cine a cântat ca cucul? Că era încă omăt p'afară și vremea cucilor nu venise, ear el aușia: „cucu!“ „cucu!“ Adeacă un ceas de celea cu cuc bătea ceasurile și cânta ca cucul.

Aușise Mihaiu, că sunt ceasuri cu cuc, dar de vedit nu vedituse nici unul. Deci se înholbă lung timp mirat, apoi duse:

— Domnișor, scump e ceasul acesta?

— Ba, numai 20 fl. am dat pe el, doar ai vrea să ai și dta așa unul? Iți aduc eu, când merg la Cluj.

— Dacă-ți n'ar strica să am unul, că deșu e lucru frumos să auși tu cucul în toată una vreme, dar amu nu mi să vijesc¹⁾ bani; fără, îndată ce fac samă de bani, iți aduc să-mi cumperi unul chiar ca ăsta.

¹⁾ a se viji = a se întâmpla dar și a se potrivi d. e. nu mi se vijesc bani; nu mi se vijesc ciórecii (= mi-s prea mari ori prea mici), nu ne vijim în vorbe = nu ne înțelegem.

— Şcii ce, Mihaiu, dacă dumniata chiar vrei să ai ceas cu cuc, ți-l dau pe ăsta, mi-l vei plăti dta, că mult e până-i lumea. Ear până-mi vei putea plăti banii îmi vei da câte o felicea de lapte în toată ziua, că nu-i cel lucru mare, ești gazdă, ai vaci cu lapte în toată una vreme.

Și târgul fu gata. Făcu Mihaiu o obligațiune cu mâna lui — că doară șcia carte — și de părere de bine că are ceas cu cuc, cum nime nu mai are în sat, era cât p'aci să uite că el a venit după fên la Arman. Dar aruncând ochii pe fereastră afară, zări stogurile cele mari de fên ale Armanului și-și aduse aminte. Apoi dîse: Era cât p'aci să uit, domnișor, după ce venii la dta, aș avea lipsă de o clăiță de fên, așa de vre-o 4—5 carë, nu m'ai putea folosi până la cea vară?

Cum să nu, Mihaiu, că doară ești din oameni?! Așa-i la gazde, cu ierna asta lungă, li se ciuntă nutrețele, și vitele ar fi păcat de moarte să le lepede ori să le năcăjească cu foamea. Hai să vedem, ce claie ai socoti că ți-ar fi deajuns.

Și merg la fên și din două vorbe fu târgul gata. Luă o claie de fên ca de 5 cărucene de mare, cu 70 fl. pe acceptare până la Ilie prorocul. Apoi dădu și pe acei bani însemnătură scrisă de mâna lui, că doară de aceea șcia scrie, să nu mai trebuească să alerge pe la scriitori și să le mai dee și lor plată pentru scrisoare și să-i înfunde de beatură.

Mihaiu era acum om în pace. Avea nutreț la vite, avea bucate pentru căseni și avea și bani în casă; ba mai avea un lucru de care nime nu mai avea la noi în sat, avea ceas cu cuc, care minteni-minteni cânta: cucu, cucu!

Deci putea lua pușca de a umăr și să meargă în dragă voia lui. Și mergea mai în toată ziua, și aducea, când un iepure, când o rață sălbatică, pe care le da îndată pe vinars ori pe tutun, dar de cele mai multe ori nu aducea nimic. Era pururea voios, pururea opșegos, de casă vedea muierea cum scia ea, cu sluga, că fără slugă cum s'o lăsa el, feciorul lui moș Mihnea?

Fiindu-i casa aproape de prepănatie și fiind el om cu carte, om care scie scrisoare, Dumineca era la el târg întreg, de când a-nchis tatăso ochii. Unul venea să audă cucul în casă, un lucru care la început nu-l prea creșură oamenii, dar după ce vădură, se minunară și se stringeau la el ca la minune; alt om venia să-i facă Mihaiu o leacă de scrisoare, că a luat fân în credință dela armanul și-i trebuie să dea contrătuș; altul venia să-i scrie o carte la fecior în cătane, și care cum intra, cerea mai întâiu glaja și aducea o felită¹⁾ de vinars, cât la el în casă era crișmă-ntreagă. Vești bine, din vinarsul adus trebuia să bea și Mihaiu și Melania, ear ei nu se lăsau mult îmbiați, astfel că pe când venia seara, ei erau curcă ca curcile de beți. Lunea apoi trebuia să bea din pungă, ca să se vindece. — Așa mergea și de și, ear vitele erau lăsate în grija slugii.

A dat Dșeu și-a venit primăvara. Altă lume a prins a căra gunoiu și a eși la plug. Mihaiu vindu gunoiul, iar pământul îl dete-n parte. Veni vremea de slobozit stupii, ai lui nu voiră să iese din coșnițe, că îngetase preste iarnă fiind lăsați descoperiți și cu vrana slobodă. — Melania dicea, că ei n'au noroc la stupi, că socră-sa a fost strigoie

¹⁾ o felită = o jumătate de litră.

pe stupi, de aceea s'au tot înpuținat după moartea ei, până în urmă s'au scăpat cu totul de ei. — Veni vremea ca Melania să pună closce — că alte mueri aveau pui mărișori, — și puse, dar nu-i scoase nici un puiu, că cocoșul l'a fost tăiat la lăsarea de sęc. — Veni timpul să fete oile că trecuse cei patruđeci de sfinți, oile lui Mihaiu era așa de slabe, de nu-și puteau hrăni mieii, n'aveau lapte și-și pierdeau lânile de hămișite, ce erau. Mulți mei îi și muriră de foame. — „N'am noroc la oi“, ȑicea Mihaiu, „în zădar m'oiu trudi ținându-le, n'am noroc la ele și pace“. Iși și vîndu oile cu un preț de nimic, ear baniii dădu pe *pere-mere*¹⁾. Dar nu plăti din bani nici Jidanului nici Armanului, că-i trebuiau banii-n casă, mai pe carne și beutură, mai pe haine scumpe lui și la Melania lui cea frumoasă; aceia încă nu-i cerură banii, că la el erau banii la om de omenie, puteau sta cât de mult, că nu era primejdie de a se păgubí.

Dar veni vremea secerei. Secerișul în acel an preste tot fu slăbuț, iar holdele lui Mihaiu nu puteau fi mai bune, decât ale altora. Pe lângă aceea, el avea să capete numai jumătate din strinsură, ca locul îi era dat în parte. — Când fu la îmblătit, văđu, că de dă jidanului douėđeci de mierțe, pentru cele ȑece, ce le luase împrumut, atunci lui nu-i mai rămăne nimic. Deci merse la jidan și schimbă grăul în bani, dădū adecă obligație jidanului, că-i detoresce 40 fl. prețul a 20 mierțe de grău, cu adaosul că după ei are de dat pe toată sęptămăna patru pițule²⁾ usură; acum îi scăđu

1) pere-mere = nimicuri, lucruri fără ceva valoare practică.

2) pițula, un ban de metal în valoare de 10 cruceri.

usura numai la o pițulă pe săptămână după 10 fl. Tot așa făcù și cu Armanul. Pițulele, ce trebuia să i le dee pe săptămână, dar nu i le a dat, le adună la capital și se făcù o sumă mare — mare. Dar lui Mihaiu ce-i păsa? Avea pușcă și ceas cu cuc! De oi se desbărase,¹⁾ încet încet vendù și din vite, până rămase cu o singură vacă, dar pentru aceea tot voios era atât el, cât și Melania lui cea frumoasă, care în tot anul îl dăruia cu câte un copil, ba odată chiar cu doi gemeni.

După câțiva ani era Mihaiu Pușcașul fără pic de coadă de vită în ogradă, și la Jidan și la Arman era până în grumazi înglodat în datorii.

Acum nu mai mergea el la ei, dar prinseră a veni ei la el. Odată veni Armanul să-și vadă ceasul cel cu cuc, care încă nu era plătit, dar pentru el socotia pe toată ziua 5 creițari, prețul unei felite de lapte după cei 20 fl. cu care-i vindù ceasul. Nu-i vorba, ceasul minteni-minteni făcea „cucu“, „cucu“. Dar la Mihaiu nu-i mai scăpa să-l asculte, începuse a-i intra apă rece în urechi. Cu Armanul se împăcară lesne, făcură socoata pentru banii fânului și pentru ai ceasului, cu camete cu tot și — ca să-i dee Armanul obligațiile îndărăt — îi dădù un loc de trei țile de plug, ce-l avea chiar în capul satului, lângă drumul cel mare. Acolo și-a și făcut Armanul casă, și poartă negoț cu beuturi, fân, ovės, piei ș. a. negoate.

Mai greu putù face pace cu Jidanul, că lui îi trebuiau numai bani, și încă bani mulți, că usura crescuse de era

---

¹⁾ a se desbăra = a se lipsi, a se despărți; d. e. de abia m'am putut desbăra de el.

cu mult mai mare de cât capul banilor. Dar în urmă și cu el făcù pace, că vîndù o holdâ de grâu ca de 6 ñile de plug, arată și sêmînată gata, plăti pe Jidanul și-i mai rêmaseră și lui douë sute bune.

— Cu banii aceștia o să-mi cumpër căruță cu cai, me fac cărăuș, că cărăușul e tot cu banu în mână; apoi calu-i bun și de aceea, că — cum ñice în colindă:

„El te duce și te-aduce
Și în treñie și în beñie
Poartă oase pęcătoase“!

Deci se puse și-și cumpërà doi cai și hamuri și biciu, iar carul și-l prefăcù în căruță și hi! băiate. Dar lucrul naibii! El nu se pricepea la cumpërarea de cai, el scia numai vinde vite și locuri pe patru șuștaci ¹⁾ dar agodul ²⁾ cailor nu-l pricepea. Un cal, din ce-i ce cumpërase, era cu suspin, iar celalalt bętrân, de odată cu Ciceul; unul nu putea mânca bine, iar celalalt, cum da o leacă la fugă, se ostenia și gâfăia de gândiai că trage de moarte. În scurtă vreme se alese cu două pei de cal.

— N'am noroc nici la cai! — ñicea el, „apoi dacã na-i noroc, dă-le în trăsnet dobitoace“!

Se lăsà deci de cărăușit; âmbla cu cea pușcă și asculta cum îi cãntă cucul din pãriete. Feciorii, când treceau sara pe lângă casa lui, cãntau:

„Cucul cãntă, mierla ñice
Nu-ți bea banii mei voinice“!

¹⁾ pe patru șuștaci = sub prețul cel adevărat, opus de „în focul vênăt“ = sus peste prețul cel adevărat.

²⁾ agodul = nęravul, rëndul.

Iar el, de nu era culcat, deschidea fereastra și-i petrecea din înjurături, sciind că lui i sună cânteca.

Dar toate ca toate, odată trebui să o pățească și cu pușca. Dreptul de vânat la câmp îl ținea el în arândă dela sat, pentru puținică plată, dar prin pădurile grofesci n'avea drept să vineze, acolo vină numai groful cu prietiniii lui. Se întâmplă însă odată iarna, că mergând tot pe o urmă de epure, se apropie de tufiș, iar din tufiș iasă un *godin*¹⁾ sêlbatic ca de un an, atât de aproape de el, cât cu o pușcătură îl și doborî la pământ. Bucuria lui! Face ce face și-l duce acasă și-l pune la fum. Dar „câmpu-i cu ochi, și pădurea cu urechi“! Nu trecu nici o săptămână și-i chemat la lege la scaunul cel mare. Se miră, că oare de ce-i chiebat? Dar cum ajunge acolo i se spune. Tu ești Mihaiu Pușcașul?

— Eu, Măria ta!

— Dar dacă ești pușcaș, nu scii tu, că în pădurea grofului nu-i iertat să pusci?

— Că n'am fost prin pădure.

— Dar porcul cel sêlbatic de unde l-ai pușcat, din baltă?

Că teacă, că pungă, dă să indruge la minciuni, dar scaunul îl judecă la o sută bună *gloabă* și la închisoare de 14 zile.

Închisoarea o suferi, cum amarul lui o suferi, dar de unde să dee suta? De asta nimeni nu-l întreba, ci în timp de 30 zile trebuia să ducă suta la groful acasă. Vîndu deci un finaț scump și duse suta la groful.

¹⁾ godin = mascur de un an.

„Aceasta-i bună de capul meu“, socotea Mihaiu Pușcașul. „O las în trăsnet pușcă“... Dar totuși se mai socoti că pe hotar poate merge și pe lângă lacuri. Și iarăși prinse a âmbra cu pușca. Dar acasă sărăcia prindea a-și arăta ghiarēle, deci el era îngândurat. Odată însă veni Mihaiu voios acasă dela vînat. Doară vinase ceva? Ba! Dar se întilnise cu Miron faurul, care-și avea casa pe o uliță dosnică și preste mână pentru măestria lui. Deci țise ca în glumă cătră Mihaiu: Mă Mihaiu, hai' să facem schimb; dă-mi casa ta că-ți dau pe a mea și-ți mai dau ceva adaos; ție-ți e tot una, în care uliță șești, dar eu cu măestria mea stau rău, unde stau.

— Ce-mi dai adaos? întrebă Mihaiu voios.

— Ce sē-ți dau?

— Să-mi dai două sute bune.

— Ba două nu cred să-ți pot da, fără să-ți dau 150.

— Adă mâna, și noroc să dea D-țeu!

Și dădură mâna și merșeră numai de cât la notarăș de făcură contractele și beură aldămașul și Mihaiu primi 150 fl. Când veni acasă, spuse tot într'un suflet muerei despre tîrgul cel bun și arētă atâta hăram de ban — pe nimica. Ea se bucură de vederea banilor și prinșeră la traiu bun și-și cumpēră haine alese cum nu mai avea nimeni pe apele noastre, și se mutară în casa faurului Miron, ear faurul în casa lor.

E mai bine aci — se mîngăia Mihaiu, — grădina-i mai mare și nu suntem tot în toiul lunei, cum eram, când eram în piață.

Dar altcum sta lucrul. Casa, ce i-o dete faurul, era o casă veche, mai numai varul și curățenia făuriței o ținea

în sus, apoi nici era grajd, nici șură, numai un cotecior pentru porci. Dar lui Mihaiu nici nu-i erau de lipsă grajduri și șuri, chiar și cotețul îi era de prisos, „*n'avea noroc la nimic*“, așa dicea el. Dar, ce-i drept nu-i minciună, grădina era mai mare și aproape de vale. Casa ce o dădu însă el faurului, era casă găzdăcească, cu odăi mari, cu tindă mare, cu pivniță, cu grajduri, șuri, fântână, cotețe, și era în fruntea piațului; ear grădina, se părea, cei drept, mai mică, dar numai se părea mai mică, fiind plină de olete ¹⁾, pre când ceea-i părea mai mare, fiind goală.

Până în primăvară găta banii, ce-i căpătase adaus din schimbul casei, ear loc avea puțin și la lucrul pământului nu punea mâna de loc. Deci, cât biată loc mai avea, îl dete-n parte, cel de cucuruz, ear cel de grâu și fânețele le dădu în arendă pe bani gata, un loc cu 5 fl., altul cu 8 fl. și banii, care cum îi căpăta, îi loca. Dar acum trebuia să pună la ceva osul. Îi plesni prin minte, că el are cap bun, ar pute învăța bårdășitul. — „Bårdășii sunt tot cu banu-n mână“, dicea Mihaiu, deci se puse și cum dădu un fênaț în arendă, își cumpără săcuri, ferestrău și 2 oopcii, cu care prind lemnele de capră, când cioplesc. Ast-fel intrarmat cu unelte de bårdăș, mergea și cioplea cu meșterii.

Meșterii, veđi bine, au lipsă de multe feluri de oameni, că pe cei ce nu sciu ciopli bine, îi pun de taie cu spata, cioplesc din întreg și-i folosesc la ridicat. Astfel Mihaiu Pușcașul lăsa pușca-n cuiu lângă ceasul cel cu cuc și mergea cu uneltele-n spate, fălos că e meșter.

¹⁾ *olete* se ție cu o vorbă toate supraedificatele; are numai numărul plural.

Sciut lucru este, că meșterii noștri mai cu nimic s'aleg din lucrul cu barda, dar trăesc cel puțin bine. Că stăpânul la care lucră, le dă vinars de 3—4 ori pe ȕi, apoi le dă și de mâncare și bani, ear banii-i beau Dumineca și în sêrbători, și când vine earna se treȕesc cu uneltele tocite cu hainele toate sdrenȕe și cu podul gol; vorba ăluia :

Nici la șură nu-i strânsură
 Cât să iee-un puiu în gură,
 În cămară-i ea și-afară,
 În podlaș-ca-n inimaș,
 În pod poți âmbła descultă
 Că nu ti-mpunge-n grăunȕe;
 Poți âmbła fără lumină
 Că nu ti-ȕ lovi-n slănină.

Așa fu și la Mihaiu când veni iarna; dar era gras, că-l ingrășase traiul cel bun și-l bugezisê beutura cea multă ce o băgase-n el, cât fu vara de mare. De primăvara până toamna târȕiu căpătă în fiecare Duminecă câte 2—3 fl., dar cum îi căpătă, așa se duceau, mai pe bucate la femeie și copii, mai mult însă pe tutun și pe vinars în Dumineȕi și sêrbători când nu era la lucru.

Fiind lucrul așa, mai vindu loc și-și cumpêră haine călduroase și purcel de Crăciun și ceva bucate. Acu-i mai rêmase doauă locuri mari și frumoase, cari, ȕicea el, nu le a da cu nici un preȕ. Dar nu se ținu de vorbă, că colo pela Anul nou vindu unul și din acelea doauê și trăi ȕile albe cu banii, cei căpătă și umbla la vênat, iar cucu'i tot cânta: „cucu!“ „cucu!“

Colo după Bobotează-i vine vestea să meargă la Prăbușita, că socru-so trage de moarte. Acum bani avea, haine bune avea, cum își vinduse unul din cele doauê locuri

deci se puse și-și ia un cărăuș cu sanie cu cai și-și încarcă copiii și femeea pe sanie și hi la Prăbușița!

Intr'adevăr că socru-so era greu bolnav, dar totuși putea încă bine grăi, deci îi dîse, după ce-l vîdî lângă patul lui: dragul meu ginere, eu poate c'oi muri, că-s bătrîn și slab. Dar eată-ți spun, ție ți se cuvine parte din moșia mea, partea Melanii, aceea parte tu să nu o vinzi, ci o ține, că ai copiii mulți și mai poți avé dela Ddeu; pe unii-i ve-i așeđa acolo, iar pe alții-i vei aduce aci. Aici nu-i rău pentru omul harnic, că avem pădure sătească, de nu trebuie să cumpărăm lemne; avem sărătură și pășunat mult și bun, și omul harnic aci poate ușor ținé vite multe și bune; deci nu vinde zestrea Melaniei, că pămîntul nu crește, dar oamenii se-nmulțesc.

Nu voiu vinde-o, socrule.

Ședură ei câteva zile prin Prăbușița, apoi veniră acasă. Dar nu trecură 2—3 săptămâni și le veni scirea, să meargă la-ngropăciunea moșneagului. Și s'a dus atît Mihaiu cât și Melania cu droaia cea de copiii cu tot. Și ingropară pe moșneag, apoi împărțiră cele rămase după el, că Melania mai avea trei frați și o soră, toți așeđați, dar neimpărțiți. Acum se împărțiră ei. Lui Mihaiu i-se veni din împărțanie două locuri, ca de cinci cară de cucuruz amêdoauă, și un fênaț ca de 8 cară de fên, apoi parte din casă și din grădină și o vacă cu vițel. Tot câte atîta — de nu mai bine — căpătă fiecare frate și soră a Melaniei, că fusesa gazdă bună moșneagul.

Dar un frate de a Melaniei, un cumnat de al lui Mihaiu ce era cojocar, dîsă cătră Mihaiu așa: „Mă cumnate, aci ai o leacă de moșie, acolo la voi încă ai o leacă, și în

doauă locuri e greu de purtat găzdăşagul. Uite, eu sunt cojocar, aci-i satul mai mărginos nu-i așa în dricul șesului, ca la voi, apoi nici nu avem târguri, ca voi; hai să facem noi un târg: Dă-mi tu casa cu grădina și cu locul ce-l mai ai la voi și eu îți dau toată partea mea de moșie de aici, cu partea din casă și din grădină și cu vacă cu tot; atunci ai aici loc de 10 caré de cucuruz și de 16 cară de fân, și din cele doauă vaci iar te poți face gazdă.

Cojocarul avù dreptate, așa n'ar fi fost nici unul înșelat, dacă ar fi fost Mihaiu om. Dar el tot el a rămas. Că nu mult s'a gândit și a făcut târg cu cumnatu-so cu cojocariul, care se mută la noi în sat și-i om ca oamenii, gazdă de frunte, iar el, adecă Mihaiu Pușcașul s'a mutat în Prăbușita, unde s'a și prăbușit de tot, că vinars și pe acolo este, iar fără muncă nici acolo nu mai cresc bucatele pe garduri și nu se țin vitele cu stele de pe ceriu. Când eșia din sat, de s'a mutat la Prăbușita l-a apucat o jale și prinsă a cânta:

„La toți le-a cântat cucul
 Numai mie gangurul
 Să mă duc, să-mi las satul.
 La toți le-a cântat mierla,
 Numai mie pupéza
 Să me duc să-mi las casa“.

Și-a lăsat satul și s'a dus și dus e până în ziua de ađi. Nu se mai arată pe aici. Cine scie pe unde-i mai cântă cucul. Spun oamenii, că-i rău străbătut, n'are nimic, tot a vëndut ce numai a avut preț, iar acum trăesce ca *botaș*, adecă mână vitele neguțătorilor dela un târg la altul; ăi-noapte, iarna vara-i tot pe drum, dela un târg la altul, iar Melania-i găzdoaie nu sciu la cine acolo în Prăbușita,

că copiii toți îi sunt acum mărișori și slujesc pe la cei creștini.

Acum de s'ar scula moș Mihnea și ar vedea cine-i în casa lui și în binele lui, și de ar vedea, ce fecior harnic s'a ales din Mihaiul lui, ar muri de groază și de rușine; noroc pe el, că morții nu mai pot eși din groapă.

SFAT BUN LA TIMP POTRIVIT.

Bietul Pavel al Vlădescilor căduse în mare primejdie. Din ce, din ce nu, destul că se urcase sărăcia preste capul lui și nu avea nici un modru să scape de ea. Cercat'a bietul creștin în tot chipul, dar când nu-i noroc, nu-i, și pace. În zădar este atunci ori-ce încercare. Și bietul Pavel nu avea noroc. Boreasa'i zăcuse câțiva ani de a rândul, copii avea mulți, moșă puțină și slăbuț lucrată, ca a omului ce are mai multe necazuri de cât bucaturi. Și Pavel așa era. El trebuia să fie la droaia de copii și tată și mamă, el trebuia să fie la casă stăpân și argat, mare și mic. Și nu era bine de capul lui. Că de când dănuia lucrurile pe la el așa, de atunci tot cumpăra pâne colo de pe la Crăciun, până dă Dșeu alta noauă. Dar când da Dșeu pâne nouă, pe seama lui Pavel da mai puțină, de cât i-ar fi trebuit; ogoarēle lui sloboziau puțin, ca ogoarēle omului sērac și necăjit. Pentru pâne vîndu-se vită după vită până nu-i mai rămase de cât o vacă. Era o vacă bătrână și numai cu un corn.

—„Pe asta n'o mai dau, că-mi indulcesce casa cât de cât“. Așa se gândia bietul Pavel. Dar necazul și nevoia te duc unde lor li-i voia. Se găta pâinea bietului Pavel. Copii strigau: tată, dă-ne mâncare. Boreasa din pat plângea de mila lor și bietul creștin âmbra ca prin pământ de ru-

șine și de necaz, că n'are ce da copiilor de mâncare. De el nici că se gândia. De mânca o dată în ȕi o leacă de mămăliguȕă cu o ceapă sârata, îi era destul până-n altă ȕi. Dar i se scurgea inima de mila boresei și a copiilor. Dar numai cu supărarea se alegea, nu putea nici de cât urni rēul din spate. Ce să mai vëndă, să facă bani de pâne? În zădar își sfârâma mintea, că aceea nici un sfat nu-i mai da. Era negru ca pământul de necaz.

În una din ȕile, cum sta eară așa îngândurat, îi veni în minte că preotul e om avut și cu inimă bună, doar de l'a scoate din necaz, te miri în ce chip, ca cel ce scie și poate, dacă vrea. S'a dus deci la preotul, cum merge creștinul ori de ce dă, ori de bine, ori de rēu. Și spuse preotului din fir în pēr tot necazul lui.

— Preotul îl ascultă ca un bun părinte și apoi îi ȕise: cu dumniata e rēu, Pavele, de bună seamă e rēu, dar Dȕeu e bun și puternic, și pre cei buni îi scoate din toate necazurile. Drept este că dta ai lipsă numai decât de ajutor; dar oare cum să facem? Câte-va mēsuri de secară nu ȕic că nu ȕi-aș putea da și eu, dar numai cu atâta dta nu ești ajutorat. Ai avea lipsă de bani, să poți aduce doctor la biata beteagă și să ai pe ce-i aduce leacuri și câte o leacă de mâncare mai bună, după cum cere boala, că numai cu pâne goală nu trăesce omul bolnav. Drept aceea de bani trebuie să veȕi, că fără bani nu poți eși la adevēr, ori ce te-ai face.

— Bine vęd, domnule părinte, că-i așa, dar de unde bani? De merg la jidanul, el îmi dă, nui vorbă, dar atunci sănătate bună casă și moșie! Aș vinde o luncă bună, ce am, da nu mē-ndur, că-i tare bună de fēn; face atâta potop

de fân în tot anul, apoi otavă — mai multă ca fân. Aș da-o aceea-n zălog că o cere unul și altul, dar mă îmbie cu-o nimică toată. Să o îngreun tare încă mi-e groază, că de unde să fac apoi bani s'o rescumpăr. Cu bani puțini nu es la iveală. În toată forma mi-am frământat mîntea, dar singur Ddeu mă scie ce să aleg.

— Uite Pavele, noi putem face un tîrg bun la olaltă, tîrg bun pentru amîndoi. Dumneata dai lunca în zălog la biserica și biserica-ți dă pînă-n 300 fl. împrumut pentru ea. Apoi biserica nu-i jidan, îți dă carte subscrisă de mine și de epitropi, că în minuta când îi vei da banii, lunca-ți merge ear dtale să faci cu ea ce vei voi, dar pînă atunci s'o folosască biserica. Ce ȓici? Bine o fi?

— Bine, domnule pîrinte, ar fi tare bine, că din 300 fl. mi-aș putea împlini toate lipsele, mi-aș putea cumpăra și o pîrechiușă de juncani, să nu 'mi rîmînă locul nelucrat, aș putea aduce la biata muiere doftor și doftorii. Dar apoi oare de unde și cînd voi putea eu face banii să-mi rescumpăr lunca? Asta mă coace, domnule pîrinte.

De unde? Ddeu ȓi-a ar_eta calea, numai să fi tot cu mîntea și cruțător, cum ai fost pînă acum și să ȓi-se în-treme boreasa. Cu doftorii și cu grije mai bunișoară ȓi s'a însănătoșă muerea, vor mai cresce copii, veți munci toȓi, nu ca acum, cînd mîncare la toȓi v'ar trebui, da de lucrat nu puteți mai nici unul, cum s'ar cădea.

După cum le fu înțelesul, așa se și întîmplă. Preotul îi dete deocamdată cîteva măsuri de secară, să aibă pîne-n casă numai de cît, și la s_eptămîna îl chemă și în fața epitropilor îi num_era 300 fl. din banii bisericii.

Din minuta aceea lunca lui Pavel o folosi biserica mulți ani de-a rândul. Dar Pavel se folosi bine, își cumpără cele de lipsă, aduse muerii doftor și leacuri și-și cumpără o părechie de juncani cu care putu lucra omenesce. Incetul i se întremă și muierea și lucrurile-i mergeau din și în și mai bine. Numai un lucru îl supăra: era tare îngreunată lunca cea bună și amu — fiind că n'o folosia el — nici nu mai avea fên mult, cu ce să poată ținea vite multe, din care să poată face apoi bani, ca să și-o poată rescumpăra. După cât locșor avea în folosința lui, numai cu mare greu își putea aduna pâne pentru familiă și nutreț pentru doi boi și o vacă. Așa dară de luncă era sănătate bună să o mai rescumpere dela biserică. Și lunca era mare și bună și cu un capăt mergea chiar în drumul țerei, la capul din sus al satului, unde-i locul mai frumos. Ar fi și încăput pe ea două gospodării cinstite. Iși făcuse badea Pavel planul așa, că pe lunca aceea să facă două case pentru cei doi feciorași mai mărișori, ce avea, pe fată să o inzestreze cu ceva vite, mai cu o moină-două, ear feciorașul cel mai mic, de va avea țile, să rămână în vatra părintească. Planul badii Pavel nu era rău, dar rău fu necasul care-l făcuse să zălogească lunca cea frumoasă și scumpă.

Trecuse vre-o 4-5 ani de când zălogise lunca la biserică și încă nici un ban nu putuse plăti din cele 300 fl. Vitele încă nu i se înmulțise, că bine că vaca-i da în tot anul câte un vițel, dar abia putea aștepta până să-l înțarce și-l și vindea să plătească dările și alte nevoi ce vin droaie preste bietul creștin până-i om între oameni. Boii erau tot aceia, nici mai mulți, nici mai puțini. O nădejde avea în copii, că amu copii erau eșiți din penele

cele rele cum se dice. Cei mai mărișori erau unul de 14 celalalt de 13 ani trecuți, fetița era ca de 10 ani și copilul cel mezin ca de 8 ani. Vom munci acum toți, își dicea badea Pavel, și încet cu-ncetul doară vom putea scutura datoria ceea.

Odată însă, ca din întâmplare, se-ntêlnesce badea Pavel cu preotul în câmp. Din vorbă-n vorbă ajung și la cele 300 fl. O să le plătesc cu-ncetul, dise badea Pavel, că amu prind a-mi fi și copii de muncă; cei doi au gătat cu scoala din sat, pot bine ceti și scrie, amu-i învăț la lucru, la prășit, la secerat, la adunat de fên; preste vreo doi ani i-oiu deprinde și la cosit și la îmlătit, și îndată-mi va fi mai ușor. Până atunci vor mai cresce și ceialalți doi, fetița și copilul cel mezin, și odată vom fi 6 de muncă, nu ca pân'acum numai unul, că până erau copii mici, murea mai numai p'acasă era, să grijească de ei. De acum scap de asupra necasului și prindem a plăti și din datorie.

— Imi pare bine, Pavele, că ai așa mare nădejde și încredere în copii, că de aceea și dă Ddeu copii la om, ca să-i fie spre mângăiere și ajutorire. Se vede că dta ți-ai crescut și-ți crești bine copii, de ai toată nădejdea-n ei. Dar oare n'ar fi bine să faci dta altfel, să nu ții copiii acasă ci să-i dai la învățături, că — precât imi aduc aminte din școală — ei au cap bun, sunt isteți și de omenie.

— Bucuros i-aș da la învățături, Domnule părinte, ci nu pot, mă strâng curelele. . .

— Hm! Dar de ți-aș spune un lucru bun, de ți-aș da un sfat înțelept, primí l'ai dta?

— Primí, Domnule părinte, și ți-aș fi mulțamitor în toată viața.

— Bine, Pavele, acum hai să ședem colea jos pe pagisce, să vorbim noi ca oamenii, cari se pot înțelege.

Și s'au așezat amândoi pe pagisce, și preotul a început așa:

Uite Pavele, satul nostru e sat mare, cu oameni cu stare și cu socoteală, dar toți sunt gospodari, lucrători de pământ, și toată agonisita le merge în mâni streine, tot banul fuge la târg. Și de ce? Fiindcă stăm tot pe lângă lucrurile rămase din moși strămoși, nu ne mișcăm după cum cer vremile de ați. Că, veți dta Pavele, de ai lipsă de un pieptar, de o ciobotă, de o sculă cât de mare ori mică, de un plug, car, ba de ai de potcovit numai un cal cum se cere, trebuie să mergi la târg, că la noi, în satul nostru, și în toate satele vecine sunt numai plugari și iar plugari. Oare nu ar fi mai bine să avem aici rotarul nostru, faurul nostru, cojocarul nostru, ciobotarul nostru? Atunci banul ar rămânea în satul nostru, la oamenii noștri; gospodariul n'ar fi silit să alerge tot la târg pentru câte toate, n'ar trebui să piardă atâtea zile de lucru și agonisita lui ar rămâne aci, la fii noștri, la frații noștri. Ce ȕici, Pavele, la vorbele ce ȕi le-am spus?

— Ce să ȕic, domnule părinte, pricep și eu că ar fi bine cum ȕici dumniata, că ȕeu multă vreme pierdem noi alergând tot la târg pentru câte toate și mult hăram de ban ȕuțem noi acolo.

— Noa veți Pavele, acum vȕd că m'ai priceput. Hai ȕeci să rupem ghiata! Dumniata ai doi copii cum mai buni ȕe dat să-nveȕe măestriile. Dă-te dta și pe cel mai mare-l înveaȕă rotăria, să scie el face cară și căruȕe, pluguri și grape, juguri și rȕsboaie și toate uneltele de lemn. Iar pe cel de al doilea-l dă să înveȕe făurăritul, să scie el lega

cară și căruțe, să scie face pluguri și grape, lanțuri și săcuri, să scie potcovi cai și boi, cu un cuvânt, să scie bine și frumos lucra cu fierul. Cel meșin, când i-a venit vremea colo după ce a eșit din școală, îl dă să învețe cocoritul. Pe asta cale dă dai celor trei copii ai dătale trei averi mari, iar satului dai trei măestri buni. Ei vor lucra pentru sat, iar satul va lucra pentru ei. Banul creștinului tot va merge în punga lor. Iar ei, având fiecare măiestrie bună, vor căpăta fetele cele mai cinstite și mai cu avere din sat; pre când rămânând numai pre lângă economie, având dăta moșie puțină, mai fiind și aceea îngreunată la biserică cu 300 fl., nu știu de cum s'or ridica de asupra necazului, nu știu cum s'or însură — când le-a venit vremea — și cu cine, că fetele cele cu zestre se mărită după feciori avuți, iar ai dătale vor fi săraci, de nu le dai o măiestrie bună.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pavel sta gânditor și asculta vorbele preotului de gândiai că l'ar sorbi cu ochii. Iar după ce găta preotul de vorbit, suspină una lung și începă:

— Dumnezeu te țină, domnule părinte, mi-ai luminat mintea, dar mi-ai băgat și un ghimpe la inimă.

— Cum așa, fătul meu!

— D'apoi așa, că n'am răbdare până să ved învois'a. muierea să dăm copiii la măiestrie și vrea vor copiii să meargă? Și mă mai tem de un lucru, măestrul va pofti plată pentru învățătură, și va pofti să de copiii merinde de acasă și haine mai alese de cum purtăm noi Români, și sărăcuțul de mine — n'o să pot învinge cu cheltuelile și preste vr'un an-doi m'oi tređi că-mi vin copiii acasă, nici învățați, nici neînvățați, numai oameni stricați. Că

măestria n'ar învăța-o, iar economia, și câtă biată o știu, vor uita-o. Astai-i, domnule părinte, ce me roade la inimă, că altcum bucuros m'ași învoi să-i duc, că bine ved eu că domnul părinte ne voește numai binele.

— Veți, fătul meu, numai să se învoiască boreasa și copiii, apoi celelalte lasă-le în grija mea.

* * *

Într'aceea și seara era mare sfară în casa badii Pavel. Dumniului spuse muerei și copiilor sfatul avut cu popa. Lelea Nastasia se bucura și nu prea, că-i era jele să-și depărteze copii de ea. Cu necaz — ținea dniaei — i-am scos din penele cele rele, acum ne sunt de folos, de ce oare să-i instrăinăm? Vor trăi și ei, cum trăim noi și cum au trăit părinții nostri.

Dar badea Pavel îi răspundea așa: cum trăiră părinții nostri, noi nu trăim; iar cum trăim noi, copii nostri nu mai pot trăi, că oamenii se tot înmulțesc, numărul lor tot crește, dar pământul nu crește. Ogoarele se tot împart, care în două care în trei, care în patru, până vor rămâne numai câte de un pas de late. Apoi chiar noi, moșie avem puțină, și, din câtă biată avem, partea cea mai bună-i zălogită. Dumnezeu știe avé-vom țile împărțite să o rescumpărăm, ori ba? Apoi chiar să o putem rescumpăra, noi o ducem cum amarul nostru o ducem, dar ei cum amarul lor vor trăi de pe ea, după ce vor împărți-o în patru-cinci părți? Cât s'a veni la unul? De aceea bine ține popa, la feciorași le dăm câte o măestrie, iar fetița vom crește-o în frica lui Dumnezeu și — ce-i va fi împărțită — vom mai vedé.

— Eu me fac rotar, dise Teofil, copilul cel mai mare al badii Pavel. Să fac eu cară și căruțe cât să se ducă vestea și povestea.

— Eu me fac faur, respuse Vasilică, feciorașul cel de al doilea al badii Pavel; carăle și căruțele, ce le-a face Teofil, eu le-oiu lega în fier și le-oiu văpsi să fie ca cele dela tirg.

— Ba eu sciu ce m'oiu face... grăi Ionică, cel mai mic din copii badii Pavel.

— Ce, dragul mării? il întrebă lelea Nastasia.

— Eu m'oiu face de ceia, ce fac cioboate și pieptare. Toți riseră de Ionică. Dar tată-so-i spuse așa: Tu Ionică deocamdată ai să umbli la școală și să te porți bine. Când vei fi cât frații tăi, vom mai vedé ce gând ți-a rânduî Dumnezeu. Altcum trebuie să scii că nu tot acela măestru face cioboatele, care face și pieptarele. Cioboatele le face ciobotarul, iar pieptarele le face jocariul.

* * *

Duminecă, după eșirea din biserică, preotul chiemă tot poporul la școală, că are să le împărtășească o veste bună. Toți se adunară la școală, chiar și muerile și copii se duseră, să vadă ce le va spune domnul părinte. Câți nu încăpură în școală, stătură pe afară pe lângă păreți, aproape de fereștri. După ce intrară, câți încăpură, preotul începù astfel:

Dragii mei poporeni! V'am chemat pentru un lucru mare. Avem să punem la cale un lucru bun, de care noi avem mare trebuință și care ađi lipsesce din satul nostru.

Toți sătenii ascultau cu cea mai mare luare aminte, că oare ce lucru mare și bun poate fi acela, de care le-a spune domnul părintele.

— Avem lipsă, dragii mei, de măestri buni în satul nostru, ca să nu alergăm tot la târg pentru toate trebuințele noastre. Și măestri aceștia trebuie să ni-i facem din fiii poporului nostru ca să nu meargă agonisita noastră tot în mâni streine și noi să nu ne mai pierdem atâtea țile scumpe de lucru umblând pe la târg. Iată am și aflat doi copii buni de aceea treabă, care vreau a învăța: unul rotăria și altul făuria, sunt copiii lui Pavel al Vlădescilor. Îi vom duce la târg la măestri buni, în 3—4 ani vor învăța măestria, apoi îi vom aduce acasă aici în satul nostru să ne fie nouă spre ajutor și lor spre folos. Dar, precum bine știți, Pavel nu e om avut, a avut de a se lupta cu mari greutăți până și-a crescut copiii de-s în cât se ved. Drept aceea eu m'am gândit așa, ca să dăm din lada satului ori din a bisericei, ce s'ar cădă, până vor învăța acei doi copii măestria. S'a veni poate până în 80 coroane pe an pentru unul. Ce diceți dvoastră, invoiți sunteți să ne crescem deocamdată pe acești măestri?

La aceste vorbe înțelepte ale preotului se ridică primarul și vorbî așa:

Domnule părinte și cinstiți oameni de omenie!

După a mea părere un sfat mai bun decât acesta numai Dumnezeu ni-ar fi putut da. Mulțămim domnului părinte de sfat și ve rog să hotărîm ca din averea satului să se dea pe tot anul câte o sută de coroane unui copil bun din satul nostru, care va voi să învețe vre-o măestrie de care avem lipsă la noi în sat. Dar apoi, acei băiați,

dimpreună cu părinții lor, să dea obligațiune la sat, că după ce vor învăța măestria, la noi în sat se vor așeza de măestrii, ca satul nostru să aibă folos de învățătura lor, după ce satul nostru pune cheltuiala pentru învățătura lor. Învoiți sunteți, oameni buni și domnule părinte?

— Învoiți! resună glasul poporului, iar glasul poporului e glasul lui Dumnezeu.

Lucrul era hotărît. Dar oamenii și cu deosebire muerile, știu că aveau amu de ce povesti. Unii diceau că-i bun lucru acesta care l'au pus la cale preotul cu primarul, alții îl aflau lucru de prisos. E bine, diceau unii, să ai tu maștri tîi în sat, că alergi la ei ziua-noapte, cu bani fără bani. Dacă-i de aici, te cunoaște, îți mai lucrează și pe așteptare, dar la tîrg trebuie să mergi tot cu banul în mîna că tîrgovețul dice: nu știu cine ești, nu te cunosc, plătesc ce apoi fac. — Alții diceau: D'apoi cum am trăit pîn'amu, și de amu-n colo putem trăi. De nu avem bani, nu mergem la tîrg. Apoi de pomană știu că nici cei ce vor fi dela noi nu ne or lucra. Ba încă ni-or lucra și mai scump, c'or dice așa: de cât să-și peardă sătenii ziua de lucru, mai bine-mi plătesc mie mai mult cu câți-va cruceri de cât se cade! Apoi nici n'or mai ști ei lucra ca orășenii!

D'apoi muerile cum își mai frămîntau capul și cum le mai âmbra gura! Una-și da cu părerea, că nu și-ar face copilul țigan, pentru cât bine-i în lume. Alta o călca pe picior: tu, țigan-nețigan, dar faurul dă cu ciocanul și capătă banul.

* * *

Peste patru ani de zile vin dela oraș doi frați îmbrăcați orășenesc și cu fețele rumene și sănătoase de ai

fi jurat că-s ținuți numai cu colac în lapte dulce și că nici un lucru n'au prins în mână de când sunt. Erau feciorii lui Pavel al Vlădescilor, Teofil rotariul și Vasilică faurul, veniau să se așede ca măestri în satul lor, că trecuse un an de când gătase de învățat la măestru și mai stătură un an închiat pe la alți măestri, unde lucrară pe plată. Bucuria părinților era mare că au doi draguți de feciori frumoși și bine învățați, cât și un popă s'ar fi mândrit cu ei. Se și duse badea Pavel cu ei la domnul părintele să-și arete odoarele. Mult se bucură și domnul părintele vădindu-i așa frumoși și voinici, cu vorbe alese și cu purtări bune.

— Mă bucur, dise domnul părintele, mă bucur din suflet dragii mei, că v'a ajutat Dđeu de ați învățat măestria cum se cade și ați sosit voinici în satul nostru. Acum să punem lucrurile la cale, ca să facem rënd de încăperi unde să lucrați, apoi vă puneți la lucru cu toată nădejdea. Un lucru e mai greu, că adecă nu sunteți scăpați de miliție, dar și preste aceasta vom trece noi cumva la timpul sĕu, numai fiți cu frica lui Dđeu, fiți harnici și cruțatori, ca să fiți satului nostru spre fală, ear părinților vostri spre bucurie și mângăiere.

Aceasta era primăvara în săptămâna Pascilor. Și când fu Miercuri după Paști, într'un șopru cioplea un voinic lat în spate, cu mănecile sufulcate, cioplea la osii de car și la obede de roată și la spițe, și cânta frumos :

Taie butani și fă spițe
Măi rotar cu lungi cosițe
Să sĕ ducă dura-dura
Mișeii și sĕcătura.

Oamenii se uitau la el cu drag și se minunau de iuțea cu care-ncheie roate și face tot, ce-i aduceau ei de

lucru. — Intr'o făuriște înciripată-n pripă bătea cu ciocanul alt flăcău frumos la fierul scânteitor și nădea fieră de plug, trăgea șine pe roate, făcea potcoave și câte și mai câte.

Satul era fălos că are măestrii lui, feciori dela ei din sat. Și le veniau atâta de lucru în cât fură siliți a trimite carte la oraș pe la ortaci de ai lor să vină la ei în lucru pe plată bună. În scurtă vreme în șoprul rotariului ciopliau câte 2—3 flăcăi, ear în făurisce ciocăneau câte 2—3 fauri tineri. Cine era acum fălos ca badea Pavel? Banii veniau ca ploaia și când fu toamna erau plătite cele 300 fl. la biserică și lunca le rămase slobodă.

Preste iarnă sătenii se sfătuiră și adunară lemne și peatră, cât să-și poată face în primăvară cei doi frați case omenesci și lucrătoare cum se cade, colo-n lunca lor cea frumoasă. Și-și făcură. Că doară la un sat de oameni harnici cât lucru este? Câte cară și căruțe vin făcute din nou; dar apoi câte trebuie tocmită, reparate?

Dar vestea le merse și prin satele vecine. Aușiră oamenii că acești doi frați lucrează bine, și ieftin, și că-n preț de bani primesc păpușoiu și sêcară, grâu, orz și ovês. Și drept e că și primiau ori ce. Și-i năvăliră oamenii din satele vecine cu lucru, și-și umplură hambarele de gândiai că fiecare din ei mână câte un plug cu patru boi.

Dar se începù acum altă zarvă prin sat. Fiecare frunțaș, care avea fată mare, ar fi voit să iee pe unul din cei doi frați de ginere. Fetele încă se gândiau la ei, că erau tineri și frumoși, lucrători buni și oameni de omenie. Dar necasul era că nu erau scăpați de miliție, alt-cum de loc i-ar fi și însurat, să nu-i scape pe alte sate.

Atunci preotul vorbî cu primariul și cu fruntașii satului și făcură o rugare chiar la înălțatul împărat, unde cerură cumcă pe cei doi frați, pe cari satul pe cheltuiala lui și pentru al lui folos i-a învățat măestria, să-i lase dela miliție, ca să se poată satul folosi de ei și ca să se mai indemne și alți tineri a învăța meseriile, fără care poporul este foarte păgubit. Înălțatul împărat primî rugarea și hotărî cumcă acei doi tineri scutiți să fie de miliție, dar apoi ei, în timp de 12 ani să dea scoalei fiecare câte 20 fl. pe an, acei bani să se folosească pentru încălțăminte la scolarii sēraci. Întreg satul se bucură de răspunsul înălțatului împărat,

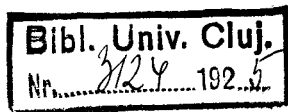
Nu mult după aceea se făcură doauă nunți; rotarul Teofil se cunună cu fata primariului, iar faurul Vasilică cu fata dascălului. Părintele fu nănaș mare la amîndoaue părechile. Veselie și bucurie era în satul întreg.

Acum sunt în satul acela vr-o opt măestri de frunte, toți Români, toți fii ai poporului. Toți au casă frumoasă de piatră, toți au ce lucra tot mereu, dar și folos au din lucrul lor. Ađi nu mai merge Românul la tîrg după ciobote, că i-le face ciobotarul lor din sat; nu mai merge nici după pieptar ori cojoc, că are doi cojocari mai buni decăt cei din oraș; nu merge după hamuri ori după curele, că este la ei un curêlar, care și pe la tîrguri umblă cu marfă aleasă. Apoi fauri sunt doi și rotari încă doi. Și toți au de lucru și toți au folos. Dar folosul cel mai mare îl au economii nostri, gospodarii, că au în sat tot ce le trebuie, nu sunt siliți să alerge la oraș pe vreme bună și pe vreme rea, pentru câte toate. Un lucru le mai lipsese, nu au

dughiană, prăvăliă, dar spune părintele că deschide una un fiu al dsale, care a învățat nu sciu unde, departe, trebile nogustăriei. Atunci satul lor va fi ca un oraș, atunci banul săteanului va merge numai la fii și frații lui, atunci strein nu s'a puté încuiba între ei și vor fi fericiți.

Când se gândesc fruntașii satului la ce era acu-s dece ani și ce e ađi în sat ȃic părintelui: „Bună sēmîntă a-i sēmănat, sfinția ta!“ Iar el le răspunde: „În bun pămēt a căđut, dragii mei!“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CUPRINSUL.

	Pag.
Însciințare	3
Băltosul	7
Povestea mărului	14
Mihaiu Pușcașul	23
Sfat bun la timp potrivit	48

BCU Cluj / Central University Library Cluj

---

6 2 11